

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Муассисай давлатии таълимии
«Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи
Носири Ҳусрав», д.и.б., профессор,
узви вобастаи Академияи миллии

Давлатзода Сайфиддин Хайдариддин

Мавсүф
10 *декабри*

2020 с

ХУЛОСАИ

кафедраи адабиёти тоҷики Муассисай давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав»

ба диссертатсияи Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович дар мавзӯи «Имомии Ҳиравӣ ва хусусиятҳои услубию бадеии осори ў», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ пешниҳод шудааст.

Диссертатсия дар кафедраи адабиёти тоҷики Муассисай давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав» омода гардидааст.

Муаллифи диссертатсия саромӯзгори кафедраи адабиёти тоҷики Муассисай давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав» мебошад.

Мавсӯф соли 2000 Донишгоҳи давлатии Қўргонтеппа ба номи Носири Ҳусрав (ҳозира Муассисай давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав»)-ро аз рӯи ихтисоси забон ва адабиёти тоҷик хатм намудааст. Давоми солҳои 2005-2008 дар шуъбаи рӯзонаи аспирантураи Донишгоҳи давлатии Боҳтар (Қўргонтеппа) ба номи Носири Ҳусрав аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 – адабиёти ҳалқҳои мамолики хориҷӣ (адабиёти тоҷик) таҳсил кардааст. Аз соли 2002 то ҳозир омӯзгори кафедраи адабиёти тоҷики

Муассисай давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» мебошад.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ (таъриҳ ва фалсафаи илм аз 28.12.2016 бо баҳои «аъло», забони хориҷӣ (забони англӣ) аз 30.05.2017 бо баҳои «хуб») аз тарафи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав дода шудааст.

Роҳбари илмии унвончӯ доктори илми филология, профессор Икромов И. мебошад.

Мавзӯи диссертатсияи Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович дар ҷаласаи Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии Бохтар аз 30.11.2015, суратмаҷлиси № 4 тасдиқ гардидааст.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирий карда шуд:

Диссертатсия ба таҳқиқи рӯзгор, мероси адабӣ ва ҳусусиятҳои услубию бадеии осори Имомии Ҳиравӣ баҳшида шуда, дар сатҳи хуби илмӣ-назарияӣ таълиф ёфтааст. Имомии Ҳиравӣ як тан аз адибони тавонманди асри XIII буда, анвои гуногуни шеъри ӯ, агарчи дар рушду инкишофи шеъри форсу тоҷик нақши назаррас надорад, ба сарвати адабиёти бадеии ин аҳд афзудааст. Осори манзуми Имомии Ҳиравӣ аз анвои гуногуни шеърӣ: қасидаву ғазал, қитъаву тарҷеъбанд ва рубоиву дубайтӣ таркиб ёфтааст. Ӯ маҳсусан дар жанри қасида маҳорати беназир дошта, ҳунари шоирии ӯ низ маҳз дар ҳамин навъи адабӣ зоҳир гардидааст. Боиси таассуф аст, ки ҳам дар тазкираву баёзҳо ва ҷунгу сафинаҳои пешин ва ҳам дар илми адабиётшиносии имрӯз низ ба масъалаи рӯзгор ва вижагиҳои осори Имомии Ҳиравӣ хеле кам таваҷҷӯҳ шудааст. Ба ҳамин хотир таҳқиқу баррасии мавзӯи мазкур барои равшантар тасаввур намудани ҳаёти адабӣ дар асри XIII, марҳалаҳои рушду нумӯи адабиёти форсу тоҷикдар ин давра мусоидат менамояд.

Диссертатсия аз муқаддима, се боби асосӣ бо дарбаргирии зербобҳои мувоғиқ, ҳулоса, номгӯи сарчашмаҳо ва адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқоти мазкур ба таври мукаммалу муфассал таҳқиқу баррасӣ намудани мушаххасоти рӯзгор ва вижагиҳои осори Имомии Ҳиравӣ мебошад. Муаллифи диссертатсия барои расидан ба ин ҳадаф саъӣ намудааст, ки бо такя ба манобеи гуногуни илмию адабӣ ҷараёни зиндагӣ ва мероси адабии Имомии Ҳиравиро муайян карда, дар бораи сабку услуб, мазмуну мундариҷа, вижагиҳои жанрӣ ва бадеяти осори манзуими шоир маълумоти илман асоснок пешниҳод намояд. Ба сифати объекти таҳқиқот осори манзуими Имомии Ҳиравӣ қарор гирифтааст, ки дар нусхаҳои гуногуни чопӣ ва дастнависи девони шоир фароҳам оварда шудаанд.

Диссертант ҳалли масъалаҳои зерин: баҳси ному нараб ва алқоби Имомии Ҳиравӣ, таҳқиқи ҷараёни зиндагии шоир, муайян намудани мақоми илмӣ, ирфонӣ ва шоирии Имомии Ҳиравӣ, таҳлил ва баррасии мероси адабии Имомии Ҳиравӣ, таҳқиқи анвои адабии таркиби девони Имомӣ, муайян намудани сабки сухани Имомӣ, баррасии забон ва услуби шеъри Имомии Ҳиравӣ, таҳқиқу баррасии нақши санъатҳои бадеӣ дар ашъори Имомии Ҳиравӣ ва як зумра масоили дигарро дар меҳвари таҳқиқоти худ қарор дода, аз уҳдаи ҳалли ин масоил ба хубӣ баромадааст.

Мундариҷаи диссертатсия ба талаботи таҳқиқоти соҳавӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ мувоғиқат мекунад.

Таҳқиқоти диссертационӣ мустақилона дар асоси таҳлили ҳаматарафаи сарчашмаҳо ва маъхазҳои илмию таърихии марбут ба рӯзгору осор ва ҳунари шоирии Имомии Ҳиравӣ сурат гирифтааст. Девонҳои мураттабнамудаи Ҳумоюн Шаҳидӣ ва Исмат Ҳӯинӣ, нусҳаи хаттии китобхонаи милили Дублин (фильмшумораи № 1865-и Донишгоҳи Техрон) аз ҷумлаи сарчашмаҳои асосии таҳқиқоти диссертационӣ ба шумор мераванд. Инчунин дар ҷараёни кори худ муҳакқиқ аз тазкираву таърихномаҳо, тунгу сафинаҳое, ки дар бораи Имомии Ҳиравӣ маълумот додаанд, мустағифид будааст. Аз ҷумла «Таърихи гузид»-и Ҳамдуллоҳи Муставфии Қазвииӣ, тазкираҳои «Мунис-ул-аҳрор фӣ дақоик-ул-ашъор»-и Муҳаммад ибни Бадри Ҷочармӣ, «Тазкират-уш-шуаро»-и Давлатшоҳи Самарқандӣ, «Мачолис-ун-

нафоис»-и Алишер Навоӣ, «Латоиф-ут-тавоиф»-и Алии Сафӣ, «Армуғони Осафӣ» ё худ «Тазкират-уш-шуаро»-и Мавлоно Муҳаммад Абдулғаниҳони Фарруҳободӣ, «Хулосат-ул-ашъор ва зубдат-ул-афкор» -и Тақиуддини Кошонӣ, «Рӯзи равшан»-и Мавлавӣ Муҳаммад Музaffer Ҳусайнӣ Сабо, «Равзаи хулд»-и Маҷди Хоғӣ, «Тазкираи Насрободӣ»-и Мирзо Муҳаммадтоҳири Насрободӣ, «Миръот-ул-хаёл»-и Шералиҳони Лудӣ, «Оташкада»-и Озари Бекдилӣ, «Риёз-уш-шуаро»-и Волаи Догистонӣ, «Маҷмаъ-ул-фусаҳо»-и Ризокулиҳони Ҳидоят аз манобеи истифодакардаи муаллиф мебошанд. Инчунин дар осори илмии донишмандоне, амсоли Эдуард Браун, Ян Рипка, Забехуллоҳи Сафо, Саид Нафисӣ, Е.Э. Бертелс, А.Н. Болдиров, А. Раҳмонов, Алии Миранзорӣ, Муҳаммад Шарифӣ, Аҳмадризо Ялмаҳо, Ризо Ашрафзода оид ба рӯзгор ва фаъолияти шоирии Имомии Ҳиравӣ баъзе мулоҳизот ироа шудаанд, ки муаллифи диссертатсия аз онҳо истифода кардааст.

Дар ҷараёни кор муаллиф аз усулу равишҳои гуногуни илми адабиётшиносӣ, аз ҷумла усулҳои таҳқиқи муқоисавию таърихӣ ва татбиқӣ, инчунин афкори илмию назариявии донишмандону адабиётшиносони маъруфи ватаниву бурунмарзӣ, аз ҷумла Евгений Эдуардович Бертелс, Эдуард Браун, Ян Рипка, Сайид Нафисӣ, Забехуллоҳи Сафо, Абдулҳусайнӣ Зарринқӯб, Маликушшуаро Баҳор, Бадеуззамони Фурӯзонфар, Садриддин Айнӣ, Шарифҷон Ҳусейнзода, Расул Ҳодизода, Ҳудой Шарифзода, Абдунабӣ Сатторзода, Абдуманнони Насриддин ва дигарон суд ҷустааст.

Навоварии илмии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки мавзӯи мавриди назар бори аввал дар адабиётшиносии тоҷик ҳадафи таҳқиқоти мушахҳас ва ҳамаҷониба қарор гирифтааст. Дар диссертатсия дар иртибот бо рӯзгор ва осори Имомии Ҳиравӣ, як зумра масоили дигар, аз қабили соҳту таркиб, мазмуну мундариҷа, сабку услуби нигориш, бадеият ва дигар ҳусусиятҳои умдаи эҷодиётиӯ, инчунин маҳорати мазмунсозию маъниофарии эҷодкор мавриди таҳлилу баррасии ҷиддӣқарор дода шудааст.

Аҳамияти амалӣ ва назариявии таҳқиқот дар он аст, ки диссертатсия барои муайян намудани масоили камомӯхтаи адабиёти классикии форсии тоҷикӣ, баҳусус, тадқиқу таҳқиқи мукаммалу муфассали адабиёти форсу тоҷик дар асри XIII, барқарор намудани мушаҳҳасоти рӯзгори Имомии Ҳиравӣ кумак расонида, маводи онро метавон ҳангоми навиштани китобҳои дарсии таърихи адабиёти форсӣ-тоҷикӣ барои мактабиён ва донишҷӯён, таълифи рисола ва мақолаҳои илмӣ оид ба таърихи адабиёт, сабкшиносӣ ва нақди адабӣ истифода кард. Инчунин донишҷӯёни факултаи филологияи тоҷик ҳангоми навиштани корҳои курсӣ ва дипломӣ аз маводи рисола мустафид буда метавонанд.

Муҳимтарин нукоти диссертатсия дар таълифоти зерини муаллиф инъикос ёфтаанд:

**а) Мақолаҳои дар маҷаллаҳои тавсиякардаи КОА-и назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА Вазорати маориф ва илми
Федератсияи Россия банашррасида:**

[1-М]. Ҳакимов С.Т. Маҷаллаи ному насаб ва алқоби Имомии Ҳиравӣ дар сарчашмаҳои адабӣ-таъриҳӣ ва адабиёти илмӣ / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, 2018, №1/3 (55). – С. 33-46.

[2-М]. Ҳакимов С.Т. Имомии Ҳиравӣ ва масоили зиндагиномаи ӯ / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, 2019, №1/1 (59). – С. 28-34.

[3-М]. Ҳакимов С.Т. Бозтоби баъзе паҳлӯҳои зиндагиномаи Имомии Ҳиравӣ дар тазкираи «Хулосат-ул-ашъор»-и Кошонӣ / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, №1/3 (65). – С. 51-58.

[4-М]. Ҳакимов С.Т. Мухтассоти сабки фардии Имомии Ҳиравӣ / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, 2020, №1/2 (74). – С. 13-25.

[5-М]. Ҳакимов С.Т. Мақоми илмии Имомӣ дар таълифоти суханшиносони гузаштаву муосир / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, 2020, №1/3 (77). – С. 5-13.

[6-М]. Ҳакимов С.Т. Нақши ирфон дар ашъори Имомии Ҳиравӣ / С.Т. Ҳакимов // Паёми Донишгоҳи давлатии Боҳтар ба номи Носири Ҳусрав. Маҷаллаи илмӣ (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Боҳтар: Матбаа, 2020, №1/4 (80). – С. 7-13.

[7-М]. Ҳакимов С.Т. Бадеъ ва ҷойгоҳи он дар коргоҳи эҷодии Имомии Ҳиравӣ/ С.Т. Ҳакимов // Номаи донишгоҳи МДТ «Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Б. Ғафуров» (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ). – Ҳуҷанд, 2020, №32– С.

б) Мақолаҳои дар дигар маҷалла ва маҷмӯаҳои илмӣ банашррасида:

[8-М]. Ҳакимов С.Т. Масъалаи зиндагиномаи Имомии Ҳиравӣ дар манобеи илмию адабӣ / С.Т. Ҳакимов // Матлаи нур (Маҷмӯаи мақолаҳои илмии устодон ва магистрантони факултети филологияи тоҷики ДДБ ба номи Носири Ҳусрав). – Боҳтар: Матлаи нур, 2019. – 396 сах. – С.129-136.

[9-М]. Ҳакимов С.Т. Нақши ирfon дар ашъори Имомии Ҳиравӣ / С.Т. Ҳакимов // Мактаб (маҷаллаи таълимию маърифатӣ ва иттилоотӣ). – Душанбе, 2020. – №9. – С.31-35.

Ҳангоми муҳокимаи диссертатсияи Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович дар баробари комёбихои зикргардида ба баъзе камбуду нуқсонҳои ҷузъӣ, аз ҷумла мавҷудияти ғалатҳои имлоиву техникӣ ва норасоӣ дар китобномаи диссертатсия ишора гардид. Бо дарназардошти эътирофи ин норасоиҳо вабартараф намудани онҳо аз тарафи муаллифи диссертатсия ҷаласаи

кафедраи адабиёти точики ДДБ ба номи Носири Хусрав диссертатсияи мазкурро чун кори илмии мукаммал ва анчомёфта эътироф менамояд.

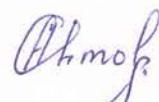
Диссертатсияи Ҳакимов Саъдулло Тағаймуродович дар мавзӯи «Имомии Ҳиравӣ ва хусусиятҳои услубию бадеии осори ў» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ тавсия дода мешавад.

Хуносай мазкур дар ҷаласаи кафедраи адабиёти точики Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» аз 15.12.2020, протоколи № 5 қабул шудааст. Дар ҷаласа иштирок доштанд: 16 нафар, аз онҳо «тарафдор» 16 нафар, «муқобил» нест, «бетараф» нест.

Раиси маҷлис:

Мудири кафедраи адабиёти тоҷик,

номзади илмҳои филологӣ, дотсент:

Аҳмадов С.Г.

Котиби маҷлис:

номзади илмҳои филологӣ:

Муродов А.А.

Имзои С. Аҳмадов ва А. Муродовро тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳои

ДДБ ба номи Носири Хусрав:

Шукурзод Ҷ.А.

Нишонӣ: 735140, ш. Бохтар, кӯчаи Айнӣ, 67.

Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав»

Тел: (832 22) 2-45-20; 2-22-53

E-mail:ktsu78@mail.ru